

Додатковий протокол до Конвенції про кіберзлочинність, який стосується криміналізації дій расистського та ксенофобного характеру, вчинених через комп'ютерні системи

Держави-члени Ради Європи та інші Держави-сторони Конвенції про кіберзлочинність, відкритої до підписання у Будапешті 23 листопада 2001 року, які підписали цей Протокол;

вважаючи, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами;

нагадуючи, що всі люди народжуються вільними та рівними у своїй гідності і правах;

наголошуючи на необхідності забезпечувати повне та ефективне дотримання всіх прав людини без будь-якої дискримінації або розділення, як це гарантується європейськими та іншими міжнародними документами;

будучи переконані, що дії расистського та ксенофобного характеру є порушенням прав людини та загрозою верховенству права та демократичній стабільності;

вважаючи, що національне та міжнародне право має забезпечувати адекватну правову реакцію на пропаганду расистського та ксенофобного характеру, яка здійснюється через комп'ютерні системи;

визнаючи той факт, що пропаганда таких дій часто підлягає криміналізації у національному законодавстві;

беручи до уваги Конвенцію про кіберзлочинність, яка передбачає сучасні та гнучкі засоби міжнародного співробітництва та будучи переконаними у необхідності гармонізації положень матеріального права стосовно боротьби проти пропаганди расизму та ксенофобії;

визнаючи, що комп'ютерні системи пропонують безпрецедентні засоби сприяння свободі вираження поглядів та всесвітньому спілкуванню;

визнаючи, що свобода вираження поглядів складає одну з основних засад демократичного суспільства та є однією з основних умов його прогресу та розвитку кожної людини;

будучи стурбованими, однак, ризиком неналежного використання чи зловживання такими комп'ютерними системами для поширення пропаганди расизму та ксенофобії;

турбуючись про необхідність забезпечення належної рівноваги між свободою вираження поглядів та ефективною боротьбою проти дій расистського та ксенофобного характеру;

визнаючи, що цей Протокол не має на меті зашкодити встановленим принципам стосовно свободи вираження поглядів у національних правових системах;

беручи до уваги відповідні міжнародно-правові документи в цій сфері, зокрема, Конвенцію про захист прав людини та основних свобод та Протокол № 12 до неї, що стосується загальної заборони дискримінації, існуючі конвенції Ради Європи про співробітництво у кримінально-правовій сфері, зокрема, Конвенцію про кіберзлочинність, Міжнародну конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21 грудня 1965 року, Спільний акт Європейського Союзу від 15 липня 1996 року, прийнятий Радою на основі статті К.3 Договору про Європейський Союз, який стосується діянь по боротьбі з расизмом та ксенофобією;

вітаючи нещодавні зрушення, які сприяють подальшому взаєморозумінню та співробітництву у боротьбі з кіберзлочинністю, расизмом та ксенофобією;

беручи до уваги План дій, прийнятий Головами Держав-членів та урядів Держав-членів Ради Європи з нагоди Другого самміту (м. Страсбург, 10-11 жовтня 1997 року), який проводився з метою пошуку спільних заходів у відповідь на розвиток нових технологій на засадах стандартів та цінностей Ради Європи;

домовилися про таке:

Глава 1

Загальні положення

Стаття 1

Мета

Метою цього Протоколу є внесення доповнень, у відносинах між Державами-сторонами Протоколу, до положень Конвенції про кіберзлочинність, відкритої до підписання у Будапешті 23 листопада 2001 року (далі – „Конвенція”), які стосуються криміналізації дій расистського та ксенофобного характеру, вчинених через комп'ютерні системи.

Стаття 2

Визначення

1. Для цілей цього Протоколу:

„расистський та ксенофобний матеріал” означає будь-який письмовий матеріал, будь-яке зображення чи будь-яке інше представлення ідей або теорій, які захищають, сприяють або підбурюють до ненависті, дискримінації чи насильства проти будь-якої особи або групи осіб за ознаками раси, кольору шкіри, національного або етнічного походження, а також віросповідання, якщо вони використовуються як привід для будь-якої з цих дій.

2. Терміни та висловлювання, які застосовуються у цьому Протоколі, тлумачаться у той самий спосіб, як вони тлумачаться в Конвенції.

Розділ II

Заходи, які мають вживатися на національному рівні

Стаття 3

Поширення расистського та ксенофобного матеріалу через комп'ютерні системи

1. Кожна Сторона вживає таких законодавчих й інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання у її національному законодавстві злочинами, у разі умисного вчинення без права на це, таких дій:

розповсюдження або іншим чином надання громадськості доступу через комп'ютерні системи до расистського та ксенофобного матеріалу.

2. Сторона може залишити за собою право не передбачати кримінальну відповідальність за дії, визначені у пункті 1 цієї статті, якщо матеріал, визначений у пункті 1 статті 2, захищає, сприяє або підбурює до дискримінації, яка не пов'язана з ненавистю або насильством, за умови, якщо застосовуються інші ефективні засоби.

3. Незважаючи на пункт 2 цієї статті, Сторона може залишити за собою право не застосовувати пункт 1 до тих випадків дискримінації, за які, згідно з встановленими принципами у її національній правовій системі щодо свободи вираження поглядів, вона не може передбачити ефективні засоби, зазначені у пункті 2.

Стаття 4

Погроза з расистських та ксенофобних мотивів

Кожна Сторона вживає таких законодавчих й інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання у її національному законодавстві злочинами, у разі умисного вчинення без права на це, таких дій:

погроза, зроблена через комп'ютерну систему, вчинення тяжкого злочину, визначеного в її національному законодавстві, проти (i) осіб з причини їх належності до групи, яка відрізняється за ознаками раси, кольору шкіри, національним або етнічним походженням, а також віросповіданням, якщо вони використовуються як привід для будь-якої з цих дій; або (ii) групи осіб, яка відрізняється за будь-якою з цих характеристик.

Стаття 5

Образа з расистських та ксенофобних мотивів

1. Кожна Сторона вживає таких законодавчих й інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання у її національному законодавстві злочинами, у разі умисного вчинення без права на це, таких дій:

публічна образа через комп'ютерну систему (i) осіб з причини їх належності до групи, яка відрізняється за ознаками раси, кольору шкіри, національним або етнічним походженням, а також віросповіданням, якщо вони використовуються як привід для будь-якої з цих дій; або (ii) групи осіб, яка відрізняється за будь-якою з цих характеристик.

2. Сторона може:

а) вимагати, щоб визначення злочину, яке наводиться в пункті 1 цієї статті, застосовувалося, якщо особа чи група осіб, про яких йдеться в пункті 1, були піддані ненависті, презирству чи глузуванню; або

б) залишити за собою право не застосовувати, повністю або частково, пункт 1 цієї статті.

Стаття 6

Заперечення, значна мінімізація, схвалення або виправдання геноциду чи злочинів проти людства

1. Кожна Сторона вживає таких законодавчих й інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання таких дій кримінальними правопорушеннями у її національному законодавстві, у разі умисного вчинення без права на це:

розповсюдження або іншим чином надання громадськості доступу через комп'ютерні системи до матеріалу, який заперечує, значно мінімізує, схвалює або виправдовує дії, які є геноцидом або злочинами проти людства, як це визначено в міжнародному праві і як це визнано заключними та обов'язковими рішеннями Міжнародного військового трибуналу, заснованого згідно з Лондонською угодою від 8 серпня 1945 року, або будь-якого іншого міжнародного суду, заснованого відповідними міжнародними документами, юрисдикція якого визнана такою Стороною.

2. Сторона може

- а) вимагати, щоб заперечення чи значна мінімізація, про які йдеться в пункті 1 цієї статті, були вчинені з наміром підбурити до ненависті, дискримінації чи насильства проти будь-якої особи чи групи осіб на підставі раси, кольору шкіри, національного чи етнічного походження, а також віросповідання, якщо вони використовуються як привід для будь-якої з цих дій, або
- б) залишити за собою право не застосовувати, повністю або частково, пункт 1 цієї статті.

Стаття 7

Пособництво та підбурювання

Кожна Сторона вживає таких законодавчих й інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання кримінальними правопорушеннями у її національному законодавстві, у разі умисного вчинення без права на це, пособництва або підбурювання до вчинення будь-якого з правопорушень, визначених відповідно до цього Протоколу, з наміром вчинити такий злочин.

Частина III

Зв'язок між Конвенцією та цим Протоколом

Стаття 8

Зв'язок між Конвенцією та цим Протоколом

1. Статті 1, 12, 13, 22, 41, 44, 45 та 46 Конвенції застосовуються *mutatis mutandis* до цього Протоколу.
2. Сторони поширюють рамки застосування заходів, визначених у статтях 14-21 та статтях 23-35 Конвенції на статті 2-7 цього Протоколу.

Частина IV

Заключні положення

Стаття 9

Висловлення згоди на обов'язковість

1. Цей Протокол відкритий для підписання Державами, які підписали Конвенцію. Такі Держави можуть висловити свою згоду на обов'язковість для них цього Протоколу шляхом:

- a) підписання без застереження про ратифікацію, прийняття або затвердження; або
- b) підписання з умовою подальшої ратифікації, прийняття чи затвердження.

2. Держава не може підписати цей Протокол без застереження щодо ратифікації, прийняття або затвердження або здати на зберігання документ про ратифікацію, прийняття або затвердження, якщо тільки вона раніше або одночасно не здала на зберігання документ про ратифікацію, прийняття або затвердження Конвенції.

3. Документи про ратифікацію, прийняття або затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 10

Набуття чинності

1. Цей Протокол набуває чинності в перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного періоду від дати, на яку п'ять Держав висловили свою згоду на обов'язковість для них Протоколу згідно з положеннями статті 9.

2. Для будь-якої Держави, яка в подальшому висловить свою згоду на обов'язковість для неї цього Протоколу, він набуває чинності в перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного періоду від дати підписання без застереження про ратифікацію, прийняття або затвердження або здачі на зберігання документу про ратифікацію, прийняття або затвердження.

Стаття 11

Приєднання

1. Після набуття чинності цим Протоколом будь-яка Держава, яка приєдналась до Конвенції, може також приєднатись до Протоколу.

2. Приєднання здійснюється шляхом здачі на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи документу про приєднання, який набуває чинності в перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного періоду від дати здачі його на зберігання.

Стаття 12

Застереження та заяви

1. Застереження та заяви, зроблені Стороною до положень Конвенції, застосовуються також до цього Протоколу, якщо Держава не заявляє про інше під час підписання або здачі на зберігання документу про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання.

2. Шляхом письмового повідомлення, адресованого Генеральному секретарю Ради Європи, будь-яка Держава може під час підписання або здачі на зберігання документу про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання сформулювати одне чи більше застережень, передбачених статтями 3, 5 та 6 цього Протоколу. В той же час Сторона може скористатись стосовно положень цього Протоколу можливістю сформулювати одне чи більше застережень, передбаченими пунктом 2 статті 22 та пунктом 1 статті 41 Конвенції, незалежно від виконання Стороною Конвенції. Жодні інші застереження не допускаються.

3. Шляхом письмового повідомлення, адресованого Генеральному секретарю Ради Європи, будь-яка Держава може під час підписання або здачі на зберігання документу про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання заявити про те, що вона користується можливістю вимагати додаткових елементів, як це передбачено пунктом 2.а статті 5 та пунктом 2.а статті 6 цього Протоколу.

Стаття 13

Статус та відкликання застережень

1. Сторона, яка зробила застереження відповідно до статті 12 вище, має відкликати таке застереження, повністю або частково, як тільки дозволять обставини. Таке відкликання набуває чинності в день отримання повідомлення, адресованого Генеральному секретарю Ради Європи. Якщо у повідомленні зазначено, що відкликання застереження повинно набути чинності з дати, вказаної в ньому, і така дата настає пізніше, ніж дата отримання повідомлення Генеральним секретарем, таке відкликання вступає в силу на таку пізнішу дату.

2. Генеральний секретар Ради Європи може періодично запитувати Сторони, які зробили одне чи більше застережень відповідно до статті 12, повідомляти про перспективи зняття таких застережень.

Стаття 14

Територіальне застосування

1. Будь-яка Сторона під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документу про прийняття, затвердження чи приєднання може визначити територію або території, до яких застосовується цей Протокол.

2. Будь-яка Сторона може в подальшому в будь-який час заявою на ім'я Генерального секретаря Ради Європи поширити дію цього Протоколу на будь-яку іншу територію, визначену в заяві. Відносно такої території Протокол набуває чинності в перший день місяця, який настає після закінчення тримісячного періоду від дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до двох попередніх пунктів, відносно будь-якої території, визначеної в такій заяві, може бути відкликана повідомленням, адресованим Генеральному секретарю Ради Європи. Відкликання набуває чинності у перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду після дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 15

Денонсація

1. Будь-яка Сторона може, в будь-який час, денонсувати цей Протокол шляхом направлення повідомлення Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Така денонсація набуває чинності у перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду після дати отримання повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 16

Повідомлення

Генеральний секретар Ради Європи інформує Держави-члени Ради Європи, Держави, які не є членами Ради Європи, і які брали участь в розробці цього Протоколу, а також будь-яку Державу, яка приєдналась або була запрошена приєднатись до цього Протоколу про:

а) будь-яке підписання;

- b) здачу на зберігання будь-якого документу про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання;
- c) будь-яку дату набуття чинності цим Протоколом відповідно до статей 9, 10 та 11;
- d) будь-який інший документ, повідомлення чи сповіщення, які стосуються цього Протоколу.

На посвідчення чого нижчепідписані належним чином на те уповноважені представники підписали цей Протокол.

Вчинено в Страсбурзі 28 дня січня місяця 2003 року англійською та французькою мовами, причому обидва тексти є рівно автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії цього Протоколу кожній Державі-члену Ради Європи, Державі, яка не є членом Ради Європи, і яка брала участь в розробці цього Протоколу та будь-якій Державі, яка отримала запрошення приєднатись до нього.